

иностранные студенты встречаются с понятиями, достаточно сложными для восприятия, поскольку они находятся вне контекста белорусской истории и культуры, недостаточно ознакомлены с её реалиями. Преследуя цель обогащения словарного запаса и формирования лингвокультурологической компетенции студентов-иностранцев, преподаватель должен прокомментировать следующие понятия: князь, Великое Княжество Литовское, Полоцк, Приднпровье, христианство, Полоцко-Витебское и Смоленское княжества. Для самостоятельной работы им можно предложить задание: расскажите об историческом прошлом своей родины, используя материал текста.

Заключение. Работа по развитию устной речи студентов-иностранцев требует от преподавателя подбора интересного, разнообразного языкового материала и речевых упражнений с целью сделать трудоёмкий процесс обучения аудированию и говорению увлекательным, эмоционально-привлекательным, способным поддерживать высокий мотивационный уровень и формировать устойчивый интерес к изучению РКИ. Она должна быть систематична, последовательна, перспективна и непрерывна, т. е. направлена на достижение главной цели преподавания РКИ — развитие коммуникативной личности, владеющей всеми нормативными требованиями к устной и письменной речи.

Список цитируемых источников

1. Скалкин В. Л. Основы обучения устной иноязычной речи. М. : Рус. яз., 1981. 248 с.
2. Метс Н. А., Митрофанова О. Д., Одинцова Т. Б. Структура научного текста и обучение монологической речи. М. : Рус. яз., 1981. 191 с.
3. Васильева Г. М., Вишнякова С. А., Вольская Л. А. Русский язык как иностранный. Методика обучения русскому языку : учеб. пособие для высш. учеб. заведений / под ред. И. П. Лысаковой. М. : Владос, 2004. 270 с.
4. Ожегов С. И. Словарь русского языка: ок. 57000 слов / под ред. Н. Ю. Шведовой. 14 изд., стер. М. : Рус. яз., 1983. 816 с.
5. Лебединский С. И. Русский язык для иностранцев: полный курс. Russian for Foreigners: Complete Course. A1/A2. Базовый уровень владения языком : учеб. — Минск : Науч. мир, 2013. 5000 с.
6. Костомаров В. Г., Митрофанова О. Д. Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам. М. : Рус. яз., 1988. 155 с.
7. Ожегов С. И. Словарь русского языка: ок. 57000 слов. С. 813.
8. Конышева А. В. Современные методы обучения английскому языку. Минск : Тетрасистемс, 2004. 175 с.

Материал поступил в редакцию 11.05.2015 г.

УДК 81'373.46:374.822

Т. Л. Памазенка

Установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», Мінск

ЛЕКСІКА СА СПЕЦЫЯЛЬНЫМ ЗНАЧЭННЕМ У РУКАПІСНЫМ ПЕРАКЛАДНЫМ «СЛОВАРЕ БЕЛОРУССКОГО НАРЕЧИЯ» П. ШПІЛЕЎСКАГА

Уводзіны. Павел Міхайлавіч Шпілеўскі вядомы ў гісторыі навукі як адзін з першых даследчыкаў беларускай этнаграфіі і лінгвістыкі XIX стагоддзя. Мовазнаўчая спадчына вучонага ўключае тры навуковыя працы: «Краткую грамматику белорусского наречия» (1845), «Словарь белорусского наречия»¹ (1845) і «Заметки белорусца о белорусском языке» (1853), якія ў свой час не былі апублікаваны і захоўваюцца ў рукапісным адзеле бібліятэкі Расійскай акадэміі навук у Санкт-Пецярбургу.

Перакладны беларуска-рускі слоўнік з элементамі тлумачэння «Словарь белорусского наречия» П. Шпілеўскага [1] — самая значная самастойная² лексікаграфічная праца першай паловы XIX стагоддзя, якую даследчык закончыў яшчэ ў час вучобы ў Пецярбургскай духоўнай акадэміі (1843—1847). Як адзначае Ф. М. Гуліцкі, «праца невялікага памеру ў 45 рукапісных старонак, але дасканала для свайго часу ў лексікаграфічных адносінах, каштоўная як першая спроба скласці беларускі слоўнік» [2, с. 86].

Асноўная частка. Макраструктура рукапіснага твора ўключае наступныя складнікі: прадмову, «Краткую грамматику белорусского наречия», спіс умоўных скарачэнняў, корпус лексічных адзінак, дадатак. Дзве лінгвістычныя працы (граматыка і слоўнік) структурна прадстаўлены як адна, а граматыка

¹ Поўная назва — «Словарь белорусского наречия, составленный П. Шпилевским».

² Перакладныя слоўнікі канца XVIII — першай паловы XIX стст. мелі, у асноўным, утылітарнае значэнне: яны ствараліся як лексічныя каментарыі да этнаграфічных (А. Меер), слоўнікі-дадаткі да лінгвістычных (К. Калайдовіч), фальклорных (Я. Чачот), гістарычных (І. Грыгаровіч), уласна лексікаграфічных (Ф. Шымкевіч) прац або як дапаможнікі для вывучэння замежнай мовы (М. Шагідзевіч).

з'яўляецца своеасаблівым разгорнутым уступам да слоўніка. На думку І. К. Германовіча, «першапачаткова граматыка і стваралася з мэтай даць чытачу пэўнае ўяўленне пра фанетычную і граматычную сістэмы беларускай мовы, дапамагчы правільна ўспрымаць і разумець напісанне і вымаўленне пададзеных у слоўніку слоў і граматычных формаў» [3, с. 11]. Пра гэта сведчыць і агульная нумарацыя абедзвюх прац, а таксама прадмова, змешчаная перад граматыкай, але поўнаасцю адрасаваная слоўніку. У дадатку («Спісок імён мужских и женских, несходных с именами русского языка») аўтарам зафіксаваны ў алфавітным парадку каля 80 ужывальных на Беларусі мужчынскіх і жаночых імёнаў з рускімі адпаведнікамі да кожнага.

Рээстравая частка слоўніка змяшчае прыблізна паўтары тысячы беларускіх дыялектных адзінак, размешчаных у алфавітным парадку. Адсутнасць строга вырацаваных навуковых прынципаў адбору слоў стала прычынай таго, што ў слоўнік трапіла значная колькасць спецыяльных лексем з розных абласцей ведаў. Актуальнасць даследавання абумоўлена тым, што ў слоўніку П. Шпілеўскага тэрміналагічная лексіка ўпершыню з'яўляецца аб'ектам спецыяльнага вывучэння. У артыкуле ставіцца мэта дакладна вылучыць асноўныя тэматычных групы спецыяльнай лексікі, акрэсліць спосабы лексікаграфічнай апрацоўкі тэрмінаў у слоўніку. Такім чынам, даследаванне дае магчымасць не толькі глыбей раскрыць лексікаграфічную вартасць адзначанай працы, але найбольш дэталёва і поўна зразумець сутнасць працэсу фарміравання новай беларускай літаратурнай мовы, выявіць перадумовы зараджэння сучаснай беларускай тэрміналогіі.

Увогуле, тэрмін як моўная адзінка вывучаецца многімі лінгвістамі і спецыялістамі розных галін ведаў, аднак на сёння не вырацавана агульнага погляду на сутнасць гэтага паняцця, няма адназначнага тлумачэння паняццяў «тэрмін» і «тэрміналогія». У дадзеным артыкуле мы прытрымліваемся наступнага, найбольш пашыранага ў наш час, падыходу. Тэрмін — гэта «слова ці словазлучэнне, якое дакладна абазначае пэўныя паняцці з галіны навукі, тэхнікі, мастацтва, вытворчасці, грамадска-палітычнага жыцця» [4, с. 153]. На думку Р. В. Вінакура, «тэрміны — не асаблівыя словы, а толькі словы ў асаблівай функцыі» [5, с. 5]. Навуковец лічыць, што ў ролі тэрміна «можа выступаць любое слова, якім бы яно ні было трывіяльным» [6]. Гэта дае падставы разглядаць словы са спецыяльным значэннем як элементы тэрмінасістэмы. Да характарыстычных прымет тэрміна даследчыкі адносяць: 1) адназначнасць ці тэндэнцыя да яе; 2) дакладнасць семантыкі; 3) дэфінітыўнасць; 4) кароткасць; 5) спецыяльнасць; 6) адсутнасць канатацый; 7) сістэмнасць [7]. Пералічаныя спецыфічныя асаблівасці з'яўляюцца лінгвістычнымі правіламі азначэння тэрміна, якія адрозніваюць апошні ад неспецыяльных слоў (агульнаўжывальнай лексікі).

На аснове вывучэння асаблівасцей рээстра ў слоўніку Шпілеўскага можна адзначыць наступныя тэматычныя групы спецыяльнай лексікі: вайсковая (*бараніць* (с. 33), *вораг* (с. 35), *вызваленне* (с. 35 адв.), *гармата* (с. 37 адв.), *маскаль* (с. 46), *палаш* (с. 50)); гандлёвая (*аблічыць* (с. 32), *грошы* (с. 37), *позычка* (с. 50), *рынак* (с. 56), *рэшта* (с. 6), *танно* (с. 58)); грамадска-палітычная (*бацькаўшчына* (с. 33), *войт* (с. 35), *скарба* (с. 56 адв.)); медыцынская (*наветра* (с. 49), *пекучка* (с. 52), *прыць* (с. 54 адв.), *сухоты* (с. 58), *трасца* (с. 58 адв.), *хвароба* (с. 60)); метэаралагічная (*бліскавіца* (с. 33 адв.), *маладзкі* (с. 46), *стужа* (с. 57, адв.), *трескунь* (с. 59)); мовазнаўчая (*абцадло* (с. 31), *атрамент* (с. 31 адв.), *мова* (с. 46), *размова* (с. 55)); літаратуразнаўчая (*байка* (с. 33), *примаўка* (с. 54)); прамысловая (*аблава* (с. 31, адв.), *глядзіш* (с. 36, адв.), *кахля* (с. 43, адв.), *кашуля* (с. 43, адв.), *кравец* (с. 44), *кудзеля* (с. 44 адв.), *малярство* (с. 46)); рэлігійная (*ваянгель* (с. 34 адв.), *каплица* (с. 43 адв.), *крыж* (с. 44 адв.), *папоўство*, *поп* (с. 51, 53), *пекло* (с. 52), *служба* (с. 57)); сельскагаспадарчая (*азерод* (с. 31), *бульба* (с. 34), *гаспадарство* (с. 36, адв.), *збожжэ* (с. 41), *лазня* (с. 45), *палетак* (с. 50 адв.), *ражон* (с. 54 адв.), *рубель* (с. 55 адв.), *свирень* (с. 56 адв.)); прававая (*астрог* (с. 32 адв.), *вада* (с. 34 адв.), *застаў* (с. 41), *кравец* (с. 44), *облік* (с. 48 адв.), *уцекач* (с. 59 адв.)). Налічваецца некалькі дзясяткаў фітонімаў (*агрест* (с. 31), *бажур* (с. 33), *без* (с. 33), *валошка* (с. 34 адв.), *журавіна* (с. 39 адв.), *калючкі* (с. 43), *лимона* (с. 45), *мучница* (с. 46 адв.), *паречка* (с. 51), *сланечнік* (с. 57), *суница* (с. 57 адв.)), сустракаюцца арнітонімы (*бусель* (с. 34), *язюлька* (с. 42), *качка* (с. 43 адв.), *певень* (с. 54 адв.)), міконімы (*апенька* (с. 31), *баравік* (с. 33), *мухамора* (с. 46 адв.), *подберестнік* (с. 49 адв.), *плюсы* (с. 53)), герпетонімы (*гадзюка* (с. 36), *жаба* (с. 39 адв.)), назвы каштоўных камянёў (*бруштын* (с. 34)), тканін (*едваб* (с. 39), *машесть* (с. 46), *перкаль* (с. 52 адв.)).

Слоўнікавы артыкул спецыяльнай лексемы змяшчае наступныя зоны: 1) зону намінацыі; 2) зону фанетычнай інфармацыі; 3) зону граматычнай інфармацыі; 4) дэфініцыю тэрміна (апісанне або пераклад).

Зона намінацыі прадстаўлена рээстравым словам (лемай). Для слоўніка характэрна выкарыстанне аднамапапанентавых лем (складаюцца з адной лексічна-граматычнай адзінкі — слова), выражаных рознымі часцінамі мовы: назоўнікамі (*астрожнік* (с. 32 адв.), *качуры* (с. 43 адв.), *панищина* (с. 51)), прыметнікамі (*атраментовы* (с. 31 адв.), *безавы* (с. 33), *гарматны* (с. 37 адв.)), дзеясловамі (*аблічыць* (с. 32), *вызваліць* (с. 35 адв.), *пазычаць* (с. 50)), дзееспрыметнікамі (*абшуканны* (с. 32), *адлічэнны* (с. 32)), прыслоўямі (*безь-рахунку* (с. 33 адв.), *гвалтам* (с. 37 адв.), *студзена* (с. 57 адв.)). Загалоўныя адзінкі падаюцца, як правіла, у зыходнай форме: назоўнікі, прыметнікі і дзееспрыметнікі — у форме назоўнага склону адзіночнага ліку, дзеясловы — у форме інфінітыва.

Зона фанетычнай інфармацыі змяшчае звесткі пра вымаўленне загаловачных лексем. У слоўніку знаходзіць адлюстраванне інфармацыя прасадывага характару (правілы пастаноўкі націску ў словах). У адрозненне ад ранейшых перакладных лексікаграфічных прац (К. Калайдовіча, М. Шагідзевіча, Ф. Шымкевіча), усе лексемы праакцэнтаваны.

Граматычная характарыстыка слоў уключае толькі парадыгматычны кампанент, які ўтрымлівае інфармацыю пра прыналежнасць слова да пэўнай часціны мовы, указанне на неабходныя граматычныя формы. Варта падкрэсліць, што П. Шпілеўскім даволі дасканала распрацавана зона граматычнай інфармацыі: змешчана цэлая сістэма граматычных памет, што адносіцца да кожнай часціны мовы. Напрыклад, для назоўнікаў указваецца род, лік, канчаткі роднага склону: **агрэсть**, с. **-та**; **грошы**, с. **-шаў**; **збожже**, с. **-жа**; **кравець**, с. **-ца**. Пры дзеясловах абазначаюцца стан, зваротнасць, безасабовасць, формы часу (будучага і прошлага), дзееспрыслоўныя формы: **захвареть**, ср. б-н; *прим.* **-реў**; *прч.* **-реючи** (с. 41). **аблічыць**, д. см. **личить**. У прыметніках з дапамогай канчаткаў выражаюцца родавыя адрозненні: **журавинны**, *пр.* ая, ае; **кахлявы**, *пр.* ая, ае. Для іншых часцін мовы пазначаецца толькі іх назва: **абшуканны**, *прч.* ³; **танно**, *нар.* і інш.

У лексікаграфічным творы прадстаўлены звесткі аб этымалогіі некаторых лексем. Праўда, этымалагічныя нататкі ў некаторых выпадках маюць навукова не абгрунтаваны характар: **апенька**, *отъ пень* — грибъ, растущій у пня; **вораг** — враг. «Нельзя ли из такого произношения белорусцев заключить, что слово враг есть исковерканное слово варягъ, потому что, известно, славяне сначала считали варягов своими неприятелями, и потому, подобно грекам, называвших всех других народов варварами, называли всякого неприятельного себе человека ворягом, — ворагом. Об этих ворагах сохранились песни у белорусцев и до сих пор любопытны» [8].

Тлумачэнне паняццяў дасягаецца пераважна падборам адпаведных лексічных эквівалентаў з рускай мовы. Пры падборы адпаведнікаў аўтар карыстаецца як поўнымі, так і частковымі эквівалентамі (г. зн. некалькімі сінонімамі пры ўмове, калі рускі адпаведнік не ахоплівае поўнасцю семантыку беларускага слова): **бажуръ** — пионъ; **бацькаўщина** — отчизна, отечество, родина; **вада** — налогъ, недостатокъ; **едвабъ** — шолкъ; **каплица** — боженица, часовня; **палашъ** — сабля; **трасца** — лихорадка. Пераклады ў сінанімічным радзе размяшчаюцца ў парадку найбольшай адпаведнасці і ўжывальнасці слова ў дадзеным значэнні. Блізкія па значэнні эквіваленты аддзяляюцца коскамі, больш далёкія — кропкай з коскай: **гадзюка** — ужъ; змея; **маіонтакъ** — имение, поместье; усадьба; **мова** — слова; проповедзь; **обликъ** — вексель, документъ. Апісальны спосаб аўтар выкарыстоўвае ў тых выпадках, калі беларускія лексемы не маюць рускага адпаведніка: **аблаўщикъ** — тотъ, который любитъ охотиться; предводитель на охоте (с. 31 адв.); **зборка** — уборъ хлеба (с. 41 адв.); **рубель** — длинная жердь для притиски сноповъ, положенныхъ на телегу. Часам апісанне дапаўняецца разгорнутымі этнаграфічнымі нататкамі пра культуру беларускага народа, напр.: **бусель**, с. **-сла**, аистъ. «Это животноное находится въ большинъ уваженіи у белорусцевъ, такъ-что они величайшего милостію божіею считаютъ, если аистъ при чьемъ-нибудь доме. По его разнымъ действиямъ они гадаютъ о счастіи семейства, объ урожае хлеба и пр. Такъ, напр. верятъ, что если аистъ летомъ сброситъ съ гнезда своего яйцо, то это знакъ урожая; т. е. такъ дешево будетъ хлебъ, что можно будетъ купить довольно хлеба за яйцо. Если же сброситъ — детёныша, то это знакъ неурожая, именно — такой будетъ неурожай, что придется продавать детей для того, чтобъ прокормить семейство; если же ничего не сброситъ, то это знакъ умеренного урожая. Последнее большею частию случается; второе — неслыханная редкость» [9]. З мэтай дасягнення большай дакладнасці ў вытлумачэнні спецыяльных лексем аўтарам камбінуюцца абодва вышэй названыя спосабы: **валошка** — василёкъ, полевой цветоукъ; **глядышъ** — збанъ, кувшинъ для сливанія молока; **свирень** — амбаръ, кладовая; житница, место для складки различныхъ зеренъ.

Істотнымі лексікаграфічнымі недахопамі працы можна лічыць адсутнасць стылістычных памет, ілюстрацыйнага матэрыялу, недакладнасць і расплывістасць некаторых тлумачэнняў паняццяў. Усё гэта пазбаўляе карыстальніка магчымасці прасачыць асаблівасці выкарыстання таго або іншага тэрміна, упэўніцца ў дакладнасці вытлумачэння яго сэнсу.

Заклучэнне. Варта адзначыць, што, нягледзячы на вышэйпрыведзеныя пралікі ў навуковай апрацоўцы паняццяў, «Словарь белорусского наречия» П. Шпілеўскага засведчыў істотную пераемнасць лепшых традыцый лексікаграфіі на працягу стагоддзяў, паколькі большая частка спецыяльнай лексікі з аўтарскай працы замацавалася ў тэрміналагічнай практыцы і складае аснову сучаснай беларускамоўнай тэрміналогіі.

Спіс цытуемых крыніц

1. Словарь белорусского наречия, составленный П. Шпилевским // Аддзел рукапісаў Б-кі РАН Санкт-Пецярбурга. Ф. 1. Воп. 3. Д. 49. 68 л.

³ У слоўніку «причастиями» аўтар называе дзееспрыметнікі.

2. Гуліцкі М. Ф. Паўней асвятляць пытанні беларускай лексікаграфіі ў курсе сучаснай беларускай мовы // Беларуская мова і літаратура ў ВНУ: тэз. Рэсп. навуц.-метад. канф. Брэст : БрДПУ імя А. С. Пушкіна, 1971. С. 85—87.
3. Германовіч І. К. Беларускія мовазнаўцы: Нарысы жыцця і навуковай дзейнасці. Мінск : Універсітэцкае, 1985. 255 с.
4. Сцяцко П. У., Гуліцкі М. Ф., Антанюк Л. А. Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў. Мінск : Выш. шк., 1990. 222 с.
5. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии // Тр. Моск. ин-та истории, философии и литературы. Филол. фак. Т. 5. Сб. ст. по языковедению / под ред. М. В. Сергиевского [и др.]. М., 1939. С. 5—54.
6. Там же. С. 5.
7. Антанюк Л. А. Спецыяльная лексіка беларускай мовы. Тэрміналогія. Мінск : Акад. кіравання пры Прэзідэнце Рэсп. Беларусь, 2002. 87 с. ; Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі / Г. У. Арашонкава [і інш.] ; пад агул. рэд. А. І. Падлужнага. Мінск : Беларус. навука, 1999. 175 с.
8. Словарь белорусского наречия, составленный П. Шпилевским.
9. Там же.

Матэрыял паступіў у рэдакцыю 11.05.2015 г.

УДК 82–31

Т. М. Пучынская

Установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт», Баранавічы

АЎТАБІЯГРАФІЗМ У РАМАНЕ Г. МАРЧУКА «КВЕТКІ ПРАВІНЦЫЙ»

Уводзіны. Імя Георгія Марчука, пісьменніка, сцэнарыста, рэжысёра, драматурга, шырока вядома не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Яго творы перакладзены на шэраг моў свету. Георгій Марчук плённа працуе ў розных жанрах, звяртаючыся да найбольш блізкай яму тэмы малой радзімы, мястэчка, правінцыі. Яго раман «Кветкі правінцыі», адзін з найбольш значных і арыгінальных твораў, цікавы сваёй мастацкай поліфанічнасцю. Жанравая прырода рамана пазначана судакрананнем з рознымі жанрамі, у тым ліку і з аўтабіяграфічнай прозай.

Асноўная частка. У эпічным творы прысутнасць аўтара амаль заўсёды адчувальная. Асабліва паўната прысутнасці аўтара ўзнікае тады, калі выразна прасочваецца аўтабіяграфічны пачатак. У творах эпічных жанраў часцей за ўсё аўтарскае «я» суадносіцца з асобай галоўнага героя. Аўтар можа выкладаць уласную біяграфію, працэс станаўлення сваёй асобы сродкамі паказу вымысленага героя, таму адназначна вызначыць мяжу паміж дакументальным і мастацкім пачаткам у творы даволі складана. Энцыклапедычныя даведнікі вызначаюць змест паняцця «аўтабіяграфічны жанр» наступным чынам: «літаратурныя творы, у якіх аўтары прама ці ўскосна апісваюць уласнае жыццё» [1, с. 223]. Да аўтабіяграфічнага жанру адносяць аўтабіяграфію, мемуары, дзённік, споведзь, падарожныя нататкі. Пад уплывам эстэтычнай апрацоўкі аўтабіяграфія як паслядоўнасць рэальных падзей у большай ці меншай ступені трансфармуецца, ператвараючыся ў мастацкі факт у творах іншых жанраў — апавяданнях, апавесцях, романах. Аўтабіяграфічны пачатак часцей за ўсё ўказвае не на самастойны жанр, а на літаратурны прыём. Інакш кажучы, аўтабіяграфізм можа прысутнічаць у любым літаратурным жанры, у якім аўтар больш непасрэдна гаворыць пра сябе, пра станаўленне сваёй асобы, адкрыта выказвае погляды на свет і на сваё месца ў ім.

Фактычна ў кожнага пісьменніка ёсць творы ў пэўнай ступені аўтабіяграфічныя. У Г. Марчука гэта раман «Кветкі правінцыі». На пытанне журналіста газеты «Літаратура і мастацтва» «Наколькі аўтабіяграфічны ваш раман “Кветкі правінцыі”?» Г. Марчук адказаў так: «Аснова гэтага твора — маё юнацкае жыццё. Для пісьменніка вельмі важна мець фантазію, але ў прозе яна дапамагае толькі да той пары, пакуль існуе логіка паводзін... “Кветкі правінцыі” — гэта споведзь і прызнанне ў любові землякам, малой радзіме, мястэчку, дзе я нарадзіўся... Гэты твор дарагі мне найперш успамінамі пра маладосць... “Кветкі правінцыі” — гэта акварэль, прыгожыя фарбы, імкненне перадаць аўру...» [2].

Аўтабіяграфізм у рамане выяўляецца ў падзейным і эмацыянальным плане праз лёс галоўнага героя Адася Долі. Яго вобраз адлюстроўвае рэтраспектыўнае асэнсаванне аўтарскай біяграфіі, звязанай з жыццём у Давыд-Гарадку, з маладосцю, юнацтвам. Г. Марчук акцэнтуюе ўвагу на праблеме ранняга сіроцтва свайго героя. Адася, як і самога аўтара, жыццё выпрабоўвала на трываласць з дзяцінства: мамы рана не стала, а выхаванне ўзяла на сябе бабуля. Успамін пра маці асвечаны ў душы героя цёплым і разам з тым надзвычай шчымлівым пачуццём. Глыбокі боль ад страты маці ў душы Адася з гадамі не праходзіць, не прытуляецца. Нават маючы ўласную сям’ю, жывучы ў горадзе, займаючыся пісьменніцкай працай, Адася жыве думкамі пра маці, бацькоўскі дом, родныя мясціны. Відаць, кожны чалавек, асабліва з гадамі, пачынае больш сумаваць па бацьках. Аднак у Адася гэтае пачуццё абвостранае: ён усё жыццё адчувае сябе пакінутым, адзінокім менавіта з-за ранняй смерці маці. Цеплыня і клопат бабулі, безумоўна, сагралі яго асірацелае жыццё ў дзяцінстве, юнацтве, але без адказу